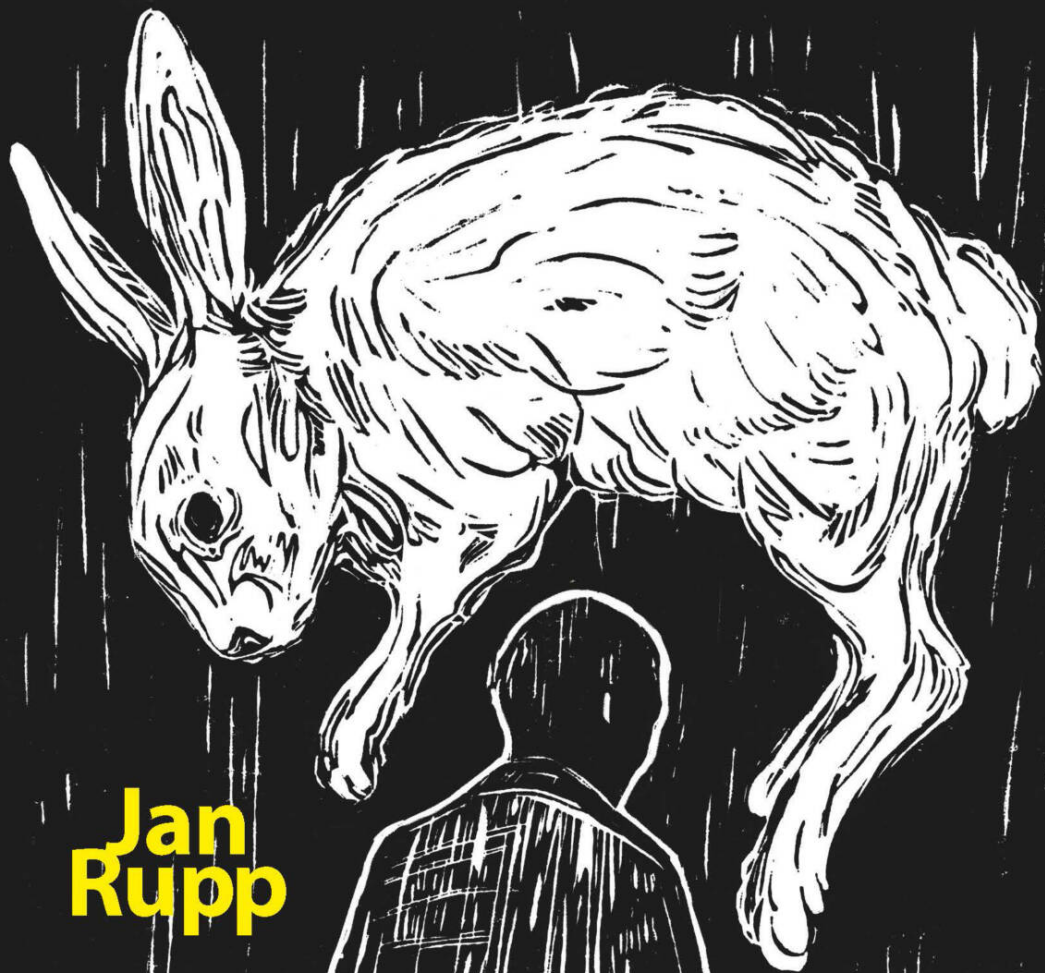

**Jan
Rupp**

V BŘEČTANU

argo

argo

Jan Rupp
V břechťanu

Argo

Jan Rupp

V BŘEČTANU

**Knížku věnuji Evě Slámové (1959–2010),
šéfredaktorce nakladatelství Argo.**

© Argo, 2022

Text © Jan Rupp, 2022

Ilustrace © Lucie Anděrová, 2022

ISBN 978-80-257-3721-7 (váz.)

ISBN 978-80-257-3804-7 (e-kniha)

Když jsem před lety napsal *Ostřinec*, byla to právě ona, kdo si jej vybral mezi desítkami rukopisů a text citlivě redigoval do výsledné podoby. V roce 2010 jsem Evě poslal přání k Vánocům s příslibem, že budu psát dál, ale jako odpověď mi přišlo už pouze parte. Napsal jsem od té doby spoustu povídek, ale kdyby mě Eva tenkrát nepodpořila, nikdy bych v sobě nenašel to přesvědčení, drzost a chuť psát dál a nevznikla by ani tato knížka.

Kráčel jsem za pohřebním vozem se svěřenou hlavou a myslel víc na sebe než na nebožtíka, kterého jsem stejně ani moc neznal. Společně s ostatními sousedy jsme tak nahrazovali rodinu, kterou starý Pivoňka neměl. Přesto se sešlo docela dost lidí. Jak taky jinak, na vesnici, kde je událostí jen to, když do krámu přivezou pečivo. Nebyl ještě tak starý a pořád žilo dost těch, kteří mu na pohřeb mohli přijít. Vždyť tu taky coby zedník postavil půl vesnice, takže kočár tažený dvouspřežím, který tu nyní projížděl, působil jako alegorický vůz v kulisách vlastní práce. Na kozlíku funebrák ve fraku, koně potřásali hlavami s chocholy, to už se dnes tak často nevidí. A k tomu dechovka, tuby hází odlesky v podzimním slunci, to bylo přesně to, o čem se tu bude ještě dlouho mluvit jako o krásném pohřbu. Krásný pohřeb – takový nesmysl. Stejný jako krásná smrt, o níž si tu všichni šeptali, protože starý Pivoňka umřel ve spánku na infarkt. Tohle rozpočítávadlo smrti, které říká mrtvice, infarkt, rakovina, bylo snad asi to jediné, co mu v životě vyšlo. Co pamatuju, žil sám. Žena mu prý utekla bůhví kdy a bůhví s kým a on se podruhé oženil už leda se svojí prací. Podle toho, jak ale vypadal jeho domek, nebylo ani toto manželství zrovna šťastné. Pivoňkovi stačilo málo. Když dostal důchod, šel si koupit patnáct konzerv hovězího na slanině a patnáct konzerv chalupářského guláše. Kromě piva a pár rohlíků už víc nepotřeboval. Co mu zbylo, dal na kostel. Močit chodil do umyvadla, a když mu jednu zimu přestala téct voda, už ji neopravoval a domek

raději prodal. Sám to pak doklepal v penzionu s lákavým názvem U Domáciho krbu, který tady na vesnici provozovali manželé ve středním věku, jejichž klienty byli hlavně senioři z nedalekého města, kteří kdysi na venkově vyrostli a teď si přáli vrátit se do míst, kde vidíte slunce od východu k západu a neskryje vám ho už odpoledne střecha protějščího činžáku. Místní sice tomuto zařízení neřekli jinak než Spalovna, kam také cesta většiny klientů dříve nebo později vedla, ale postaráno tam o ně bylo slušně a Pivoňka tu snad poprvé v životě zažil pocit, že není ostatním lhostejný.

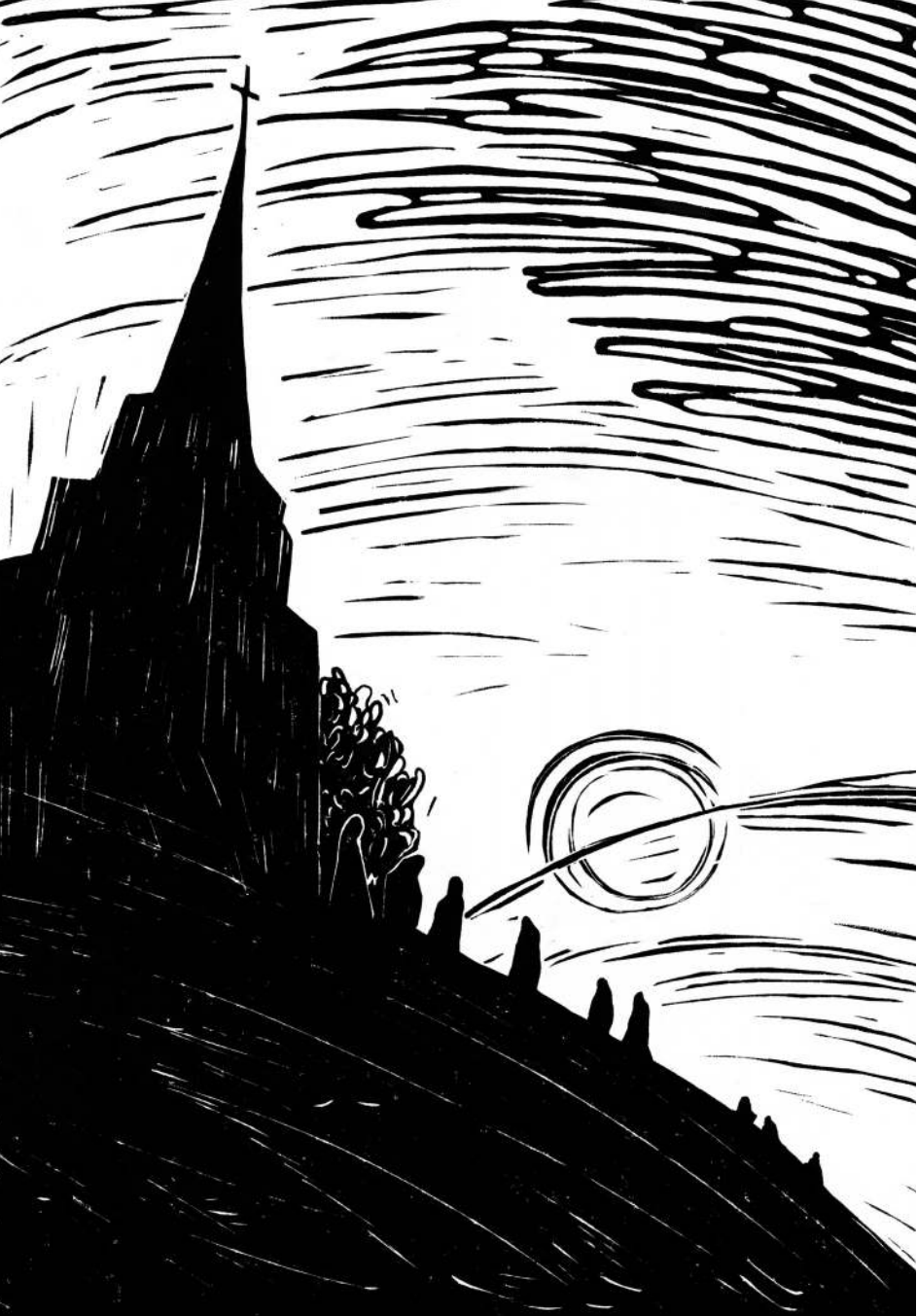
Ten dům jsem od něho koupil docela levně. Stál uprostřed hlavní ulice, dají-li se tak označit dvě řady domků, mezi nimiž procházela silnice, a celý byl obrostlý břečťanem, který ukrýval jeho stáří i stav. Na první pohled narušoval řadu růžových, béžových a meruňkově natřených domů z minulého století, na kterých se už mezitím dvakrát vyměnila okna a za posledních pár let byla naroubována i další patra. Krčil se mezi nimi a působil trochu nepatřičně. Jeho bývalý majitel zrovna tak. Jmenoval se Pivoňka, ale místní mu neřekli jinak než zkráceně Pivo. Jako děti jsme mu ale říkaly Pupek. Měl ho přehlaslý a bachratý. Když šel, vypadal, jako by existoval jen proto, aby měl to břicho kdo nosit. Nohy měl docela tenké, v prsou taky nebyl mohutný, takže to břicho vypadalo jako náklad, který mu někdo naložil, aby ho jen někam přenesl. Když na stavbě tlačil kolečka, zdálo se, že chybí jen kousek, aby si mohl to břicho položit na korbu místo nákladu. Jako děti jsme se ho ale trochu bály. Byl zamlklý a většinou rozmrzelý. Mluvil hlubokým chrapotem a málokdy řekl více než krátkou a úsečnou větu. Kdyby občas neřval na sousedova psa, který se mu podhrabával pod plotem do předzahrádky zarostlé trávou, neznały bychom jeho hlas snad vůbec. S nikým se nebavil. Snad jediný, s kým bylo možné jej vidět mluvit, byl farář, kterému Pivoňka něco pravidelně šeptal přes mřížku zpovědnice. Ale co, to neslyšely ani

báby se špičatýma ušima a velebný pán také nic neprozradil, i když ho chlapi v hospodě zkoušeli kolikrát opít a vytáhnout to z něj. Jak přišla řeč na Pivoňku, vždycky se jen pokřížoval, ale neprozradil nic.

Ani jeho dům, do kterého jsem se nastěhoval, žádné tajemství nevydal. Ačkoliv Pivoňka prošel se svým kalfasem a lžící snad všemi domy ve vsi, sám k sobě nikoho nepustil. Byl jsem asi první z dědiny, kdo se dostal dovnitř, ale žádné překvapení se tu nekonalo. Lidem byl ten dům trnem v oku. Jak taky jinak, na vesnici, kde každý vidí druhému až pod papír na latríně, ale tady to nebylo možné, protože přes okna pokrytá špínou nebylo vidět nic. Snad proto, že Pivoňka žil tiše a nenápadně, ho lidé podezírali ze všeho možného. Jedni tu čekali doupě, kde se děje bůhví co, druhým zase vrtalo hlavou, kam Pivoňka dal všechny peníze, které za celý život musel vydělat, a mluvili o parketách z mahagonu a o zlatých cihlách, jež se Pivoňkovi nepodařilo zaomítat, a proto zdi překryl ještě jednou vrstvou starého a otlučeného zdiva, aby nikoho nenapadlo je tady hledat. Jenže on o peníze nestál. Všechny peníze, které dostal za dům, vzal a koupil za ně kostelní zvony, jež tady ve vesnici od války chyběly. Vždycky když zvonily, tak jsem si na něho vzpomněl. Pivo si jich ale moc neužil. Sedával mlčky na lavičce před penzionem, vyhříval se na sluníčku s hlavou zvrácenou ke kostelní věži a poslouchal jejich rozložený akord A moll.

Prošli jsme celou vesnicí od kostela až ke hřbitovu. Pivoňka ještě nebyl tak starý, takže mu na pohřeb mohli přijít jeho vrstevníci, snad proto, aby mu nahradili chybějící rodinu, anebo proto, že si sami nebyli jistí svým koncem a dodržování tohoto zvyku zvyšovalo jejich šance, že budou mít sami na pohřbu hodně lidí.

Nad rakví nikdo nemluvil. Hrála jen milosrdná hudba, která překryla prázdnotu toho, že o jeho životě toho moc říct nešlo. Každý přemýšlel spíš o svém vlastním konci než o Pivoňkovi. Více než

vzpomínka na něj to byla přehlídka soudržnosti sousedské komunity, která ztratila jednoho ze svých členů. Nebyl přitom pro ni nijak významný. Nepřekážel, nechyběl... Hudba dohrála, každý jsme se s ním rozloučili úklonem hlavy a hromádkou hlíny hozenou na jeho rakev a vrátili se z kopce dolů do vesnice. Hospoda byla teď dopoledne ještě zavřená a neměl ji kdo platit.

Přišel jsem domů a v kuchyni si rozvázal černou kravatu. Smuteční šaty jsem přetřel rukou, jako bych je chtěl zbavit toho nánosu smutku, a uložil je hluboko do skříně s přáním, abych je nemusel vytáhnout co možná nejdéle. Čím jsem byl starší, tím častěji jsem se dostával do kontaktu se smrtí.

„Tak jaké byl pohřeb?“ zeptala se mě v kuchyni žena. „Smutnej, jako všechny pohřby,“ odpověděl jsem. „Smutnej už proto, že si vlastně všichni oddechli, že Pivoňka zmizel. Všichni mu přáli, ať spí v pokoji, ale jsou to přitom hlavně oni, kdo teď bude klidně spát. Nic jim nedělal, ale lidi si stejně nebyli jistý, co se tady v jeho domě vlastně dělo. Kdybysme tu nebydleli my, vsadím se, že by se sem hned po pohřbu přišel někdo v noci podívat. Pořád se mě vyptávají, co jsme tu našli, a když říkám, že nic, tak mi to stejně nikdo nevěří. Všichni si myslí, že tu měl nějaký tajemství, a nejvíc je štvě, že se už nikdo z nich nedozví jaký.“

„Já teda jenom vím, že byl pěkný prase,“ začala zase žena. „Nech toho,“ okřikl jsem ji. „Takhle se o mrtvých nemluví.“ „Já taky nemluví o mrtvým,“ odsekla. „Já mluvím o tom, že kdybysme ty zasviněný okna tenkrát vytloukli a nechali znovu zasklít nebo ten barák rovnou shrnuli buldozerem, dalo by nám to míň práce než po něm tady tu chovnou stanici toulavejch koček uklízet.“

Sedl jsem si unaveně ke stolu a nalil si do čaje slivovici. Rozhlédl jsem se po kuchyni a vzpomínal, jaké to tu bylo, když jsme sem poprvé přišli. Záclony byly přitlučené hřebíky, stěny byly polepené

novinami, které sem někdo dal pod dávno oloupané tapety, kamna měla rouru vyvedenou dírou v plechu, který nahradil jednu z okeních tabulek, a voda tu tekla jen z hadice dotažené ze zahrady. Otvor záchodové mísy byl navždy ucpaný blokem zkamenělé moči a dveře měly místo kliky jen provaz s uzlem, za který se zatáhlo, když chtěl někdo dveře přitáhnout. Při vzpomínce na to všechno jsem se znovu napil. „Ty už nepojedeš do práce?“ zeptala se mě žena. „Ne, vzal jsem si na dnešek volno,“ odpověděl jsem. „Ty sis vzal celej den dovolený jenom kvůli blbýmu pohřbu?“ zeptala se zvýšeným hlasem a sedla si proti mně na židli, obkročmo k opěradlu jako vyšetřovatel. „No a co?“ odvětil jsem. „Vždyť to byl náš soused.“ „Copak to byl náš příbuznej? Vždyť si ho ani neznal, ožralu divnýho. Sousedů má tahle vesnice pět set padesát,“ rozkřičela se žena. „To budeš chodit na pohřby každému z nich a brát si na to pokaždý dovolenou? To bys měl, hochu, dva roky prázdnin a to by mě teda, sakra, zajímalo, kdy pojedeme na prázdniny s děckama my? No, asi nikdy, když tatínek profláká všechnu dovolenou na to, aby si chodil po pohřbech a potom se doma na počest Pivoňkového odkazu nalejval slivovicí. Jo, to kdybych chtěla já, aby sis kvůli mně vzal dovolenou a jeli jsme třeba do termálů, to by se ti nechtělo, ale na Pivoňku, to ti líto není,“ soptila.

Chvilí jsem přemýšlel, jestli to mám nechat být a nereagovat. Bylo pozoruhodné, jak nenápadně tyhle hádky začínaly. Nikdy jsem nevěděl, které slovo bude tím prstem na spoušti, jímž žena vystřelí do útoku. Možná že to tak ani nebylo. Možná by k výstřelu došlo, i kdybych jenom mlčel. Točil jsem se v tom minovém poli otázek a věděl, že stejně jednou přešlápnu a špatně to skončí. Možná jsem ten den neměl pít tu slivovici, která mi rozehrála nejen útroby, ale i hlavu. „Koupili jsme od něho barák a žijeme tady. To jsme skoro jako jeho rodina. To si myslíš, že to ty lidi nevnímají? Je pěkná ostuda, že si na ten pohřeb taky nešla. Hlavně že sedíš doma a čumíš

